

● „Csak múlandó művet érdemes kiadni; a halhatatlan maradhat kézírásban.” Ezt a gondolatot Hamvas Béla vetette papírra, akinek a *világválság* című kötet nem olyan régen jelent meg a *Gondolkodó magyarak* sorozatban. Nem a könyvet akarom itt értékelni, sokkal inkább a válságról elmondottakat tovább gondolni.

De mindenekelőtt megmagyarázom, miért került a cikk elére pont ez az idézet. Azért, mert kiadom kezemből, szándékosan múlandó akar lenni, vitacikk, része egy vitának. Különben is a publicisztika nem az az írásfajta, amely halhatatlan igazságok kimondására alkalmas. Csak mutogatni szeretne, rámutatni néhány lényegesnek tartott jelen-ségre, körülményre.

Nem akarok apokaliptiszt sem írni, holott a válságról szólva, nagyon hálás lenne betársulni a Jelenések könyve szerzőjéhez, ugyanakkor a gondolkodás sajátos szintjét megcélozom, hogy mégis elérjem a kritikát magas polcát. Persze, ennek mégis csak van némi apokaliptikus attitűdje, mutat rá Hamvas.

Ugyanó összegyűjti az európai válságjellegű, bemutatva egy különleges örök minőségeit: „A fehér faj halála”, „Európa halálós órája”, a „kereszténység agóniája”, „gazdasági összeomlás”, „termelési válság”, „lelkélszegényedés”. Nem néz a harmincas évek válságjeleire, hanem a válságjellegű jelenségekre: mindegyik létező ma is, legfőképpen mi másként neveznénk.

Na most, ha egyetértünk Valéry gondolataival — miszerint a világ helyzete sohasem reménytelen, mert sorsa nem azokon múlik, akik nem hisznek, hanem azokon, akik hisznek benne — akkor olyan optimális területet kell csupán kijelölni, megtalálni, ahol ezek a hívők összegyűlhetnek.

● Egy újságíró nem mondhat mást: jó terepek ígérkeznek lapja. A hit — ebben az esetben — nem költői dogmákhoz, teológiai előírásokhoz, liturgiához, ez a hit anyagi transzcendenciára, mondjuk így: a közeljövőre koncentrálni. Ha már újságról van szó, hívjuk föl a figyelmet a vitára! Vitassuk meg, milyen alapértékek kellene magába foglalnia jövőbe vetett hitünknek! Ilyen alapérték a világnézet. Beszéljük meg, ki, hol látja a magasságpontokat, és a szakadékokat, egyedül mégsem adhatok tippeket.

Persze máshonnan is el lehet jutni világnézeti-tánkhoz. Nemrég söpört végig rajtunk a vizsga-, és diplomavita. (Nem a hit alapértékei.) Egészen szép

Válság?

számmal írtak cikkeket a laphoz közel álló olvasók, egészen olvasmányos, izgalmas volt a vita, az más kérdés, hogy kiket, miket mozgott meg. Itt csak a szemleli csatározásokról van szó.

Aztán elindítottunk egy sorozatot, amivel vitát kívántunk indítani. — keresek egy jó jelzőt —: alulról jövőt. Középről jött. Az újságíró kért föl, majd az újságíró kérdezett, és most is ő panaszodik, mert nincs kivel vitakoznia. Egészen más, egy újabb megközelítésben:

● Megjelenik egy cikk. Elolvassák, érdeklődnek utána, jelzik az érzéseiket, telik az idő, megjelent egy cikk. Megjelenik egy vitacikk. A vitázók fölkért személyek, hivatásos hivatások, vagy hivatásos amatőrök: tökmindegy. Elolvassák, érdeklődnek, jelzik az érzéseiket, megjelent egy vitacikk. Újabb fölkérés...

Pedig a cikk valakihez szólni akar. A jelzések jelzik: vannak befogadók. De a befogadó válságban van. No, nem a cikk miatt, úgy általában. A cikk nem okoz — nem is okozhat — válságjelenségeket, de még egy jól megírt, kritikus szin-darab sem ingathatja meg az álladalom alapjait és felépítményeit. Talán Lukács György mondott ilyet.

Vannak viszonyok, ahol a vita underground mûfaj lett. Ne írj toll, nem fáj kezem. Némi — további — csavarintással a vitakultúra „ellenkulturaként” funkcionál. A színfalak mögött — így szokás mondani — festetlenül és őszintébben csapnak össze az életek (vélemények), mint a megírt, eljátszott darabokban.

Vitassuk meg! Így szól a fölszólítás, megcélozva egy réteget. Rendjén való ez egy rétegplafó. A réteg nem válszol, nem vitázik. Lehet, hogy elege van a vitákból. Talán kapcsolat mutatható ki a befogadó válsága és a vita válsága között. A potenciális vitázók nem bízik a vitában, sem eredetiben, sem céljában. A vita elindítója végül is — idáig jut! — nem bízik a potenciális vitázókban.

● A bizalom kétes értelmű fogalom. Ha valahol összeüsrödik, máshol törvényszerűen föllép a hiánya. Tehát adott menviséggel gazdálkodhatunk. Ha egy közösségen belül valakit kimeleked bizalmammal, más —

minden bizonnyal — kevesebb bizalmat kap. A bizalom időhöz kötődik, a valakihez való viszonyban változó.

Más alapokról indulva: a különböző célokra irányuló bizalom más-más területen valósítja meg „termotulajdonosságát”, mint ama magvető és magjai esetében. Hogy egy vita szór-e magvakat, ez számomra eldöntetlen. Képtelen vagyok helyzetemben fölérni. De lassacskán elvonogatom a bizalmat attól, aki nem tud, nem mer, nem akar válaszolni...

● Kicsit oldottabbban: a világnézeti nevelésről indult vitánkban nem piperecikkek jelentek meg. Sem a hamvas borotváltság, sem a pengeélesség értelmében. Ehhez a vitasorozathoz három hónapja nem érkezett egyetlen olyan írás sem, amit hallgató készített volna. Az előbb elmondottak alapján, azt hiszem, kitűnik, hogy ezért nem csupán a hallgatókat okolom, de mindegyiket elgondolkodtatás, hogy miért nem vállalják véleményüket azok, akiről a közélet a legtöbb kritikát magartartást tételezi föl.

A vita és a bizalom válsága ott, ahol a közösség is válságban van. Az öt év egyetem vagy a négy év főiskola — a tapasztalatok szerint — csak pároskapcsolatok tud létesíteni. Szerelmet és barátságot, de nem kis közösségeket. Illetve ezek a pároskapcsolatok pótolják a közösségeket és ezek a páros vállalkások föl — iszonyú terhet cipelve — a közösség funkcióját. Köztük a vita működését is, és ebben a vitában gyakorolják a bizalom elengedhetetlenül fontos kinyilvánítását.

● A közösség válsága a reménytelen integrációs kísérlet miatt is egyre nyilvánvalóbb. Ugyanakkor a kocsmák vagy a túlélés célképzetek nem alkalmas tartós közösségek összetartására. Ezeknek szavatossági ideje a gyártás pillanatában lejár. Konkrét tapasztalat íratja velem: az ilyen közösségekben — de a tanulócsoportokban is — a vita panaszodóvá silányul, a bizalom pedig olyan bizonytalan, mint az átlagmagyar orosz nyelvtudása.

● Igen, a nyelv. És ha nem unjuk, egy újabb válság. Kissé távolról indultva: a nyelv válsága, arra vezet, hogy vissza, hogy egyes szakmákban van egy Lajtán innen és Lajtán túli jelen-

tése. És ezt átvisszük minden szavunkra. Keressük az érvényes megszólalás lehetőségét — módszerét — és mindent másként értünk, sőt: már az értelmezés is allegorikus.

● Rövidke újságírói gyakorlatomban nem volt még példa arra, hogy a nyilatkozó ne mondta volna: ezt most papíron kívül mondom, illetve: jó lenne, ha ez és ez benne lenne. Az előbbi általában a *dolog lényege*, vagy lényegi része, az utóbbi a felsőbb szervnek, személynék szülő udvarlás szokott lenni.

Ismerősöm elmesél egy történetet. En a tanulságot beemelem, majd válaszok. Ismerősöm ezt az értékelést beépíti történetébe észreveszi: története anekdotikus értékű. Másnak már így mondja el, meséjében tipizál, és ez általában „negatív kicsengésű”. A pozitív tartalmú adoma elvész, s vele a kicsengések egyensúlya. A pozitív tartalmak megmaradnak az iskolai tankönyvekben és a vezércikkekben, a negatívak pedig körbejárják útjukat az orális nyilvánosság számtalan csatornáján.

Egy-egy jelentés pontosan itt mutatja meg az értékvesztéseket. De miért nem kéne életre a minták, honnan ez a tömeges (nyelvi)telenség? A nyilatkozó először vállalja a nyilvánosságot és elmondott szavait, másodikára elolvassa és megijed, takarodót fúj: mit fognak szólni? Nem akar mintha lenni, illetve meg kíván maradni a tankönyvek papírmásé mintáinál. Abból nem származhat olyan jellegű baj, hogy személyek előtt kellene kiállni a felelősségre vonást. A személytelen tömeg pedig távoli, mint a tengerfenék. A személytelen tömeg nem olyan olvasó. A személytelen tömeg csak anekdotizál. Az anekdota pedig nem a politika.

● De ne távolodjunk el ennyire témánktól! A silány vitakultúra indította útjára a gondolatmenetet, térjünk ehhez vissza! Leírom ezeket a sorokat, és nem tudok tovább lépni, mert az elmondottakon túl nincs miről vitakoznom. Még önmagammal sem, mert nincsenek információim.

Nem tudom, hogy miért nem tisztelnék meg minket írásaikkal a marxista nevelésről impulzusokat begyűjtő hallgatók. De azt sem tudom, hogy fontos-e nekünk az a nyilvánosság, amelyik hátra arcot vezényelt önmagának. Vagy az is lehet, hogy nem pontos ez a megfogalmazás, és most már az az kellene számot vetni, hogy válságban van a nyilvánosság.

DLUSZTUS IMRE

Út a világnézethez

Kilencedik éve vagyok PG-tanár a JATE-n. Főleg a Jogi Karon, de a másik két karon is vezettem szemináriumokat, tartottam előadásokat. A Jollat a „Van-e marxizmus-elmélete az egyetemistának?” cím alatt a Szegedi Egyetem 1984. április 11-i számában megjelent hallgatói vélemények adták a kezembe. A katedra tulsó oldaláról szerelnék néhány megjegyzést tenni.

A megszólalt hallgatók — akik között sajnos nem volt joghallgató, a bölcsészeket pedig kizárólag végzős magyar—történelem szakosok reprezentálták — a marxizmus egyetemi-főiskolai közlésének-befogadásának jó néhány nagyon fontos vonatkozását felemlítették:

— A marxizmus eszmerendszerének megismertetésére irányuló erőfeszítések a felsőoktatásban sem merülnek ki, nem merülhetnek ki a „marxista tárgyak” oktatásában.

— Az egyetemre a középiskolai képzés hiányosságai-
val, hibáival terhelt hallgatók érkeznek.

— A marxista tárgyak oktatásának módszerei nem megfelelőek. Egyebek mellett kevés az eredeti források feldolgozása, más ideológiákkal, világnézetekkel kevésbé ismertek meg, a jegyzetek dogmatikusak, a súlypont gyakran a fennálló megmagyarázásban, „megideológálásán”, s nem annak kritikáján van.

Nos, e megállapításokkal jelentős részben magam is egyetértek, az utóbbiakat saját hibámmal is tudom. S bár ennek nemigen van látszatja, szeretnék is rajta változtatni. Van azonban néhány dolog, ami miatt nehezen haladok. Itt van először is a saját fejelemzetlenségem, és lustaságom. Fizetésem akkora, hogy igazán jól jön egy-két mellékállás. Ez aztán persze óhatatlanul a főállás rovására megy, miközben még így sem bírok annyit keresni, amennyi lehetővé tenné jelentős mennyiségű szabadidő, illetve kulturális szolgáltatás megvásárlását.

Az egyetemi oktatók számára legegyszerűbben presztizst nyújtó tevékenység a publikálás. Az ehhez szükséges tudományos vagy áltudományos tevékenység különösen vidéken nagyon sok időt, energiát követel, ugyanakkor az eredmények (ha vannak ilyenek) visszacsatolása az oktatásba sokszor nagyon is részleges, áttekint. A jegyzet, a tananyag, amely alapján az oktatást csinálom, az oktatás egyéb feltételeihez — óraszám, a képzés eredeti irányultsága — túlságosan bőseges, a közgazdaságtudományhoz képest túlságosan szűk.

A szemináriumokon körülbelül 18 hallgatóval kellene egyéniségre szabotnan foglalkoznom. Éz nekem sok.

A hallgatók túl vannak terhelve közélezió órákkal. Így aztán hallgatóim nagyrészt magukra vannak utalva a világnézetükért folytatott harcban.

Innentől kezdve ez lesz a kiindulópontom, s innen-től az indulat beszél belőlem: A világnézethez soha nem vezetett jól megírt jegyzetekkel, pedagógusprofétákkal szegélyezett út! A valamirevaló, az embert tényleg gazdagító világnézetért egyénileg is nap mint nap tenni kell valamit, meg kell küzdenie annak, aki igényt tart rá! Ez alól nem kivétel a marxista világnézet sem, ez alól nem lehet kivétel a szegedi egyetemista sem! Meggyőződésem, hogy aki ma belevág ebbe a küzdelembe, annak előbb-utóbb lesz marxizmus-élménye. S ez az élmény — ez a marxizmus — attól függően lesz gazdag vagy szegény, hogy mennyi fáradságot áldozott rá az, aki valóban meg akar szabadulni a sémáktól, aki valóban meg akarja ismerni a világot, aki csakugyan szöbbsz jobb világot akar, s nem csak egyszerűen magát. (Ezt tisztelettel és szeretettel Turay Alfrédnak is üzenem.)

S hogy a lét szegedi egyetemista számára adott strukturája igenis nagyon sok lehetőséget nyújt, arra azok a hallgatóim adják a bizonyosságot, akik megfontolt kétségekkel, átgondolt ellenvéleményekkel, nehéz erkölcsükkel fordulnak felém, olykor szembe velem. A kikkel tehet-ségük, szorgalmuk máris nálamnál jóval többre vitt.

De mikor hallom már egyszer hallgató szájából, azt, hogy hány a nyegle, aki szemináriumra csak a katalógusért, az egyetemre csak a diplomáért jár?! Mikor számolja össze valaki, hogy a hallgatói lustaság, fantáziátlan-ság, gyávaság hány szemináriumot silányít le, hogy hány igényes előadás marad pusztában kiállított szó?!

Remélem mielőbb. Köszönöm a figyelmüket!
VÁRNAY ERNŐ

Szegeden a gyógyszerész-képzés 1921-ben indult meg. Ebben az évben dől el ugyanis, hogy az egykor Kolozsvár székhellyel működő Ferencz József Tudományegyetem átmeneti budapesti kiterő után Szegeden kap végleges otthonát. A képzés kezdetben az úgynevezett régi rendszer keretei között olyképpen folyt, hogy az ifjú gyógyszerészeket két év gyógyszerértári gyakorlat, majd az ezt követő három-hónapos gyakornoki tanfolyam sikeres befejeztével beiratkozhattak az egyetemre. Itt az első évben a Matematikai és Természet-tudományi Karon hallgattak és vizsgáztak fizikából, általános és szerves kémia-ból, valamint növénytanból. A vizsgák sikeres teljesítése után beiratkoztak az Orvostudományi Karra, ahol gyógyszerészeti vegytanból, gyógyszerismeretből, közegészségtanból és gyógyszerészetből vizsgáztak. A második évet sikeresen elvégző hallgatóknak az Orvostudományi Kar dékánja állított ki oklevelet, melynek birtokában még további három, később két év gyógyszerértári gyakorlat után gyógyszerészetből és az egészségügyi jogszabályok ismeretét fel-ölölő úgynevezett approbá-ció vizsga letétele után jogot kaptak gyógyszerértár ön-álló vezetésére.

Ezt a rendszert 1940-ben egy négyéves egyetemi tanulmányokat, s közben a második év után egyéves gyakorlati működést előíró, úgynevezett újrendszerű képzés váltotta fel. Ez azt jelentette, hogy az érettségizettek közül a gyógyszerészi pályára készülők azonnal beiratkozhattak az egyetemre. Az első tanév sikeres befejeztével egy év gyógyszerértári gyakorlat következett, melynek teljesítése után a gyógyszerészhallgatók még további három évet töltöttek el az egyetem-en. A gyógyszerészekkel az egyetemi tanulmányaik első és második évfolyamában a Matematika és Természet-tudományi Kar, a harmadik és negyedik évfolyam-ban az Orvostudományi Kar hallgatói voltak. A tanulmányaikat sikeresen befejező gyógyszerészek esküt tettek, s részükre az Orvostudományi Kar adta ki a rektor által aláírt oklevelet. Az okleveles gyógyszerészek további egvéves gyógyszerértári működés után nyerték el a teljes jogot az önálló gyógyszerértár vezetésére.

Mint az eddiegiből is látható, a karokra tagozódó szegedi tudományegyetemen belül mindig is két karhoz tartozó intézetekben kapták képzésüket a gyógyszerészhallgatók, s a képzési foly-mat koordinálását egy a ka-

A Gyógyszerészkar története

A közelmúltban a József Attila Tudományegyetem Természet-tudományi Karának, valamint a Szegedi Orvostudományi Egyetem Gyógyszerésztudományi Karának képviselői szerződést írtak alá, melynek értelmében a két kar oktatási tevékenységét a gyógyszerészképzés érdekében hivatalosan is összehangolják.

A szerződés aláírásánál jelen voltak a természet-tudományi kar részéről Bartók Mihály tanszékvezető egyetemi tanár, a TTK dékánja, valamint helyettesei Szalay István, Novák Mihály és Kevei Ferenc egyetemi docensek, továbbá Minkér Emil tanszékvezető egyetemi tanár, a GYTK dékánja, Kata Mihály egyetemi docens, dékánhelyettes, Selmezi Béla egyetemi docens, a GYTK párt-alszervezetének titkára, valamint Zsoldosné Jeremiás Ildikó, a GYTK Dékáni Hivatal vezetője.

A gyógyszerészképzés történetében két tényező jelentett alapvető változást. Az első az volt, amikor 1951-ben az Orvostudományi Kar kivált a Szegedi Tudományegyetem keretéből, s önálló egyetemmé szerveződött. Ez egy máig is nehezen áttekinthető jogi helyzetet eredményezett, miszerint a gyógyszerész hallgatók ugyan a Szegedi Orvostudományi Egyetem hallgatói, annak szervezetébe tartoznak, tanulmányaik kezdetétől fogva, ennek ellenére tanulmányaik első két évében

a Szegedi Orvostudományi Egyetemtel teljesen független és különálló Szegedi Tudományegyetem (később József Attila Tudományegyetem) Természet-tudományi Karának intézeteiben tanulnak. A két egyetem külön-válásakor megszűnt a gyógyszerészképzés koordináló karközi bizottság is, minek következtében megszűnt minden közvetlen hivatalos kapcsolat is, s az együttműködés személyes kapcsolatokra redukálódott.

A második jelentős tényező a szegedi gyógyszerész-képzés történetében az ön-álló Gyógyszerésztudományi Kar létrejötte 1957-ben, a Szegedi Orvostudományi Egyetem keretén belül. Ez azonban csupán annyit változtatott a gyógyszerészképzés helyzetén, hogy 1970-től az új Gyógyszerésztudományi Kari Tanácsnak tagjai lettek a Természet-tudományi Kar azon oktatói, akik a gyógyszerész hallgatókat oktatják. Ez a legszükségesebb kontaktszint, s semmi többet nem jelentett, hiszen a két kar között semmiféle olyan kommunikáció nem létezett, amely az oktatás és nevelés folyamatában fel-merülő kérdések megoldásának hivatalos csatornája lett volna. Így vált szükségessé olyan kapcsolatforma megteremtése, amely megnyitja a megfelelő utat a két kar vezetése közötti közvetlen kontaktus számára. Néhány év óta a két kar pártszervezetét keresték a kapcsolatot, ezt követte a hivatalos kapcsolatok bőví-tése. Az elmúlt évben a természet-tudományi kar rend-kívül alapos, elemző jelen-tés alapján megtárgyalta a gyógyszerészképzés helyzetét, feltárta az évek során felgyülemlett gondokat, és javaslatokat tett azok meg-oldására. A két kar vezetése úgy gondolta, hogy cél-szerű lesz mindazokat a tennivalókat, melyek az elemzés során felszínre kerültek, írásba foglalni, s a megoldást szerződés formájában rögzíteni. Az elkészült szerződést a két kar vezetői aláírásukkal megerősítették. Ezzel kialakult a két kar közötti kapcsolat folyamatos rendszere, melynek keretében a dékánhelyettesek köl-csönösen részt vesznek a kari tanácsok ülésében, a TTK tanszékei évente egy alkalommal megtárgyalják a gyógyszerészképzés helyzetét, melyre a GYTK oktatói és hallgatói képviselőit is meghívják. A TTK oktatói részt vesznek a tanszéken kívüli nevelőmunkában is, ami által minden kapcsolat él-ővé, szorosabbá válik, mint bármikor, volt, az utóbbi harminc évben.

DR. MINKER EMIL